

עמ"ת 57108/05/14 - מדינת ישראל נגד חוגי בכר, איליה פרידמן

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

10 אוגוסט 2014

עמ"ת 57108-05-14 מדינת ישראל נ' בכר ואח'

לפני ד"ר עודד מודריק-שופט, סגן נשיא
עוררים
נגד
משיבים
1. מדינת ישראל
3. חוגי בכר
4. איליה פרידמן

החלטה

האם ניתן לחלט ערבות צד ג' שערב להתייצבות נאשם לנשיאת עונשו במועד מסוים, המועד שונה (נדחה) בהחלטה של בית המשפט והנאשם לא התייצב במועד הנדחה? זו השאלה הפרשנית המצויה על מדוכת הדיון בערר זה.

תקציר הנסיבות

ביום 16.6.2013 גזר בית משפט השלום בתל אביב (כב' השופטת מיכל ברק-נבו) את עונשו של הנאשם משה מילט ל-24 חודשי מאסר לנשיאה בפועל. בית המשפט עיכב את הביצוע עד ליום 14.7.13 וקבע כי תנאי לעיכוב הוא ערבותם של שני ערבים (צד ג') בסכום של 15,000 ש"ח כל אחד. בית המשפט הורה שהערבים יתייצבו בבית המשפט ויחתמו על ערבות "להבטחת התייצבות הנאשם לריצוי עונשו כפי שנקבע, או כפי שייקבע בהחלטה אחרת, אם תהיה כזו".

הערבים (המשיבים בערר זה) התייצבו כנדרש וחתמו על כתב ערבות שנוסח במזכירות בת המשפט כדלקמן:

אני הח"מ ערב לכך שמר משה מילט ימלא אחר תנאי הערובה המפורטים להלן. אם יופר תנאי מתנאי הערובה אשלם...לאוצר המדינה כל סכום שיצווה בית המשפט עד סכום של 15,000 ש"ח... להתייצב למאסר ב-14.7.13.

בית משפט השלום ולאחר מכן בית המשפט המחוזי ואף בית המשפט העליון, דחו מספר פעמים את המועד שנקבע להתייצבות הנאשם לנשיאת עונשו. בסופו של דבר, קבע בית המשפט העליון את המועד להיות 18.8.13 והוא תוך קביעה שתנאי השחרור הקיימים יעמדו בעינם עד להתייצבות הנאשם.

הנאשם לא התייצב במועד שנקבע ועד עצם היום הזה הוא מוכרז כעבריין נמלט.

עמוד 1

ביום 16.9.13 הגישה העוררת בקשה לבית משפט קמא לחלט את הערבויות של הנאשם ושל המשיבים. בית המשפט החליט לחלט את הערבות העצמית של הנאשם, אך דחה את הבקשה לחלט את ערבות המשיבים. לעניין ערבות המשיבים, פסק בית משפט השלום:

"מבחינתם ביום 14.7.13 בשעה 11:00 פוקעת הערבות. הערבות היא ערבות ספציפית ומפורטת, אומרת בדיוק מה עליהם לעשות. אף אחד לא אמר להם שב-11.7.13 יתקיים דיון בבית המשפט המחוזי ושהיא עיכוב ביצוע..."

מכאן הערר.

טענות

העוררת טוענת כי שגגה נפלה בידי בית משפט קמא שעה שנמנע מלחלט את ערבות הערבים. העוררת טוענת שאי אפשר להשלים עם הנמקת בית המשפט שלא הייתה למשיבים חובה ספציפית ופעילה לוודא התייצבות הנאשם למאסר בתאריך שננקב בכתב הערבות. שכן המשמעות, לדעת העוררת, של כתב הערבות היא שהמשיבים מצויים תחת חבות שוטפת ופעילה לוודא את התייצבות הנאשם לנשיאת עונש במועד שנקבע.

עיקר טענת באי כוח המשיבים היא שכתב הערבות הוא מסמך עצמאי שיש לפרשו פירוש דווקני ולא ניתן לקרוא בו יותר ממה שנאמר בו במפורש [ב"ש 273/87 אילון נ' מדינת ישראל, פ"ד מא(2) 651, 653]. לפיכך, משהתחייב הערב לכך שהנאשם יתייצב במועד מסוים, ערבותו פקעה במועד המסוים האמור וכל מועד מוארך או נדחה הוא בגדר תנאי נוסף שאי אפשר לקרוא אותו אל תוך כתב הערובה המקורי.

דיון

תקנה 57 לתקנות סדר הדין הפלילי, תשל"ד-1974, מורה שכתב ערבות צד ג' יש לנסח על פי טופס 11 שנוסחו מצורף לתקנות. נוסח הערבות האחיד כולל פסקה לאמור:

"תנאי הערובה:

א. ...

ב. שהנאשם... יתייצב לנשיאת העונש שהוטל במשפט בתיק ... ביום ... או בכל מועד אחר שיוורה בית המשפט"

ברי שאילו נקטה מזכירות בית משפט השלום נוסח זה, לא הייתה השאלה הנידונה בערר זה מתעוררת כל עיקר. אלא שהמזכירות "בחרה" (באורח לא מובן ושגוי כשלעצמו) נוסח אחר שבו מתחייב הערב לשלם סכום כסף אם הנאשם לא יתייצב לנשיאת עונשו במועד מסוים.

אף על פי כן, אני סבור שהחובה הכלולה בערבות - גם בנוסחה השגוי האמור - הופרה ויש מקום לחלט את הערובה. אבאר את הדבר.

לעניין משמעות כתב ערובה פסק בית המשפט העליון: **"אין אדם חב אלא במה שהתחייב עליו מפורשות ובית המשפט אף הוא אינו מוסמך להרחיב את גדר התפרשותם של התנאים שנקבעו בכתב ערובה"** [בש"פ 1760/01 פלוגי נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(5) 1, 10 וכן בש"פ 1030/94 לוי נ' מדינת ישראל]. השקפתי היא שעיכוב הביצוע פעם, פעמיים ושלוש בידי ערכאה מוסמכת, לא יצר הרחבה של גדר התפרשותם של התנאים שנקבעו בכתב הערובה.

בית משפט השלום, בדחותו את הבקשה לחלט את הערובה, העוררת והמשיבים, הניחו דגש על מחויבות מסוימת של הערבים לעשות מעשה או להימנע מעשות מעשה בהקשר לערבותם להתייצבות הנאשם לנשיאת עונשו. ולא היא. כתב הערובה, לפי נוסחו, אינו מטיל על הערבים כל מחויבות לפעולה. הם אינם מחויבים להבטיח את ההתייצבות, אינם מחויבים בעשיית מעשה לוודא את ההתייצבות, לדווח על אי התייצבות ואף אינם מחויבים לברר אם מועד ההתייצבות נדחה. לוז הערבות הוא בהתחייבותם של הערבים לשלם סכום כסף אם הנאשם לא יתייצב לנשיאת עונשו. אין כל משמעות למועד ההתייצבות. אין כל משמעות לשאלה אם המועד הסופי להתייצבות הוא זה שנקבע בפסק הדין המקורי, או שהמועד נקבע בהחלטת בית משפט לעיכוב הביצוע. דווקא נוסח כתב הערבות הקבוע בתקנות מוכיח שלמועד הקבוע להתייצבות אין כל משמעות מבחינת הערב. שהרי הכל מסכימים שאילו נוסח כתב הערובה כך שהערב ישלם סכום כסף אם הנאשם לא יתייצב לנשיאת עונשו במועד מסוים או בכל מועד אחר שייקבע בידי בית המשפט, תוסיף הערבות לעמוד בתוקפה גם אם יידחה הביצוע לפרק זמן ארוך מאוד מבלי יידוע הערב כלל ועיקר.

המחויבות שנוטל עליו הערב היא לשלם סכום כסף אם הנאשם לא יתייצב לנשיאת עונשו. בהקשר להתחייבות זו אין כל השלכה למועד המסוים שנקבע להתייצבות. על כן אין לומר שבעיכוב הביצוע הרחיב בית המשפט את מועד ההתפרשות של התנאי.

ערבותו של "ערב להתייצבות" שונה מהותית מערבותו של "ערב מפקח" על מחויבויות של משוחרר בערובה. ערבות הראשון תימצא מופרת אם הנאשם לא יתייצב לנשיאת עונשו בלי כל קשר למעשה או מחדל מצד הערב (גם אם טרח הערב לברר אם הנאשם ציית לחובת ההתייצבות וגם אם הערב הודיע למשטרה דקה לפני או דקה אחרי מועד ההתייצבות שהנאשם אינו מתכוון להתייצב, אין לדבר השלכה על האפשרות לחלט את הערבות). ערבותו של השני כורכת אותו בחובות עשה מסוימות שאם ביצע אותן יופטר מערבותו.

קבלת ההשקפה הנותנת דגש לנוסח כתב הערובה, בלי כל התחשבות בהחלטה מוסמכת של בית המשפט שהאריכה או קיצרה את המועד להתייצבות, עשויה להוליך למסקנה טפלית (אבסורדית).

הגע בעצמך. פלוגי ערב להתייצבותו של נאשם ביום מסוים לנשיאת עונשו. הנאשם לא התייצב מפני שבית משפט מוסמך דחה את הביצוע. האם אפשר לחלט את הערובה משום שבאורח מעשי הנאשם לא התייצב במועד הקבוע בכתב הערובה? או נניח מצב שהנאשם עושה דרכו במועד שנקבע להתייצבותו אל מתקן הכליאה ובדרך נפגע בתאונת דרכים

ומאושפז בבית החולים, כך שפיזית לא יכול היה להתייצב לנשיאת עונשו. האם ניתן במצב כזה לחלט את הערובה משום נוסחו הדווקני של כתב הערובה? לדעתי, במקרה הראשון, החלטת בית המשפט שהתקבלה לאחר שנחתם כתב הערובה שינתה את מועד ההתייצבות וממילא קבעה שאי ההתייצבות במועד המקורי אינה מפרה את הערבות. הוא הדין במקרה השני, שבו נסיבה חיצונית לכתב הערבות גרמה לכך שלא ניתן לחלט את הערבות. הווה אומר, שאי אפשר לקרוא את כתב הערובה תוך עצימת עיניים מוחלטת מנסיבות או החלטות שנשמכות לכתב הערובה ומשנות נתונים שבו, מבלי לשנות את עצם החיוב או את עצם המחויבות המקורית שהיא לזו הערבות.

לפיכך, אני מקבל את הערר ומורה לחלט את ערבותם של המשיבים.

חרף מה שאמרתי למעלה מכאן, ברי שעל המזכירות להקפיד לנסח כתבי ערובה בנוסח הקבוע בתקנות. אני מורה, אם כן, להעביר החלטה זו לעיונו של מנהל בתי המשפט ומפנה את תשומת לבו להנחיות שהנחה השופט קדמי את מנהל בתי המשפט בבש"פ 1030/94 לוי נ' מדינת ישראל.

בשולי הדברים אעיר שהחלטה זו מצויה, כטיטה, בתיק האלקטרוני של בית המשפט מיום 14.7.14. מאחר שלא מצאתי ראייה לכך שההחלטה הופצה, שלא במסגרת נט המשפט, החלטתי לחתום עליה כעת.

ניתנה היום, י"ד אב, תשע"ד, 10 אוגוסט, 2014, בהעדר הצדדים.